

FÖRFATTARE SOM FYLLER UPP SCENEN

Direkt från Stockholm och presentationen av årets sommarpratare för radions P1 kommer Mikael Niemi och Elsie Johansson till en Jämtlandsbibliotekens Länsmöte i Östersund. Under senaste halvåret har de båda varit på ständigt resande fot. Alltid utan manus känner de in sin publik och slår an precis rätt ton. Båda är lika efterfrågade och lika skickliga i att trollbinda sin publik från biblioteks-, Folkets Hus- och mässscener. På mötet i Östersund finns även en tredje stor berättare med, den inspirerande bokläsaren och essayisten Carl-Göran Ekerwald .

Det var en klasskamrat, släkting till Laura Fitinghoff, som fick Carl-Göran Ekerwald att våga sig över tröskeln till Östersunds folkbibliotek en gång i tiden. Innan dess hade han mest suttit på sitt inackorderingsrum om kvällarna. Ensam och bara tio år skickades han från hembyn Offerdal för att gå på läroverket i storstan. Han visste i stort sätt ingenting om världen men biblioteksböckerna öppnade dörren. Jack Londons Skriet från vildmarken gav hemkänsla och Maksim Gorkijs Min barndom och de stora franska romanförfattarna Zola och Stendahl gjorde honom för all framtid bokberoende. Clas-Göran Ekerwald fnissar åt minnet hur han fyllde sin resväska med biblioteksböcker och sedan läste ut dem en efter en. Hemlängtan försvann så småningom. Väskan låg under sängen och det kändes tryggt. Tryggheten och hemkänslan i de stora författarnas verk har följt honom sedan dess. Både som uppskattad svensklärare i Jämtland och som författare till novellsamlingar och romaner om det fiktiva norrländska samhället Kumminå kern. På senare år är det essaysamlingarna om Europas stora kulturpersonligheter Nietzsche, Goethe, Shakespeare och Voltaire som upptagit hans tankar och skrivande.

- **Handfatet spelade en stor roll** i arbetarhemmen på tretti-fyrtitalen, säger Elsie Johansson och svänger ut med armen för att visa hur man tog tag i handfatet för att skala potatis, tvätta ansikte och fötter, skölja upp ett klädesplagg eller kanske plocka bär. Trilogin med böckerna *Glasfåglarna*, *Mosippan* och *Nancy* är nyss avslutad och Elsie Johansson njuter av all uppmärksamhet med goda recensioner och ständiga inbjudningar att föreläsa. Nyss fick hon Stig Dagerman priset. Alla tror att flickan Nancy är Elsie som ung men riktigt så är det inte. - Nancy är mycket mer medveten om sin kropp. Hon känner kåthet och vågar ta för sig mycket mer än vad jag någonsin har gjort, avslöjar Elsie, som debuterade sent som författare. Det var med diktsamlingen *Brorsan hade en vevgrammofon*. Det var en mogen debut även litterärt. Efter den kom hon med några spännande ungdomsdeckare. På uppdrag av landstinget i Uppsala har hon också suttit med som åhörare i maktens korridorer och lyssnat in språkbruket. Resultatet blev den intressanta och skarpsynta rapportboken *Ordens makt och maktens ord*. Har man läst den blir man snabbt lite full i skratt och en aning beklämd över alla tomma tunnor som skramlar med finord.

Mikael Niemi ställer sig på ett bord och visar med sin långa, smala kropp var i geografin Pajala ligger - längst upp vid hans vänstra ögonbryn!

-Efter tio år som författare står jag nu på min topp, utbrister Mikael Niemi. *Populärmusik från Vittula* har tryckts i 200 000 exemplar och håller på att översättas till tio olika språk. Till hösten börjar filminspelningen av boken. Alla pajalabor har anmält sig som statist. De känner igen både sig själva och andra i boken och är omåttligt stolta över att en bygdens son har skildrat just deras liv.

På frågan varför just denna bok blivit så populär kan Mikael inte svara. Han skrev och putsade på den i nästan tio år. Visserligen är den välskriven men det är många böcker som är det och ändå inte kommer ut i nämnvärda upplagor. Han måste ha fångat Pajalas röst och fyllt en lucka i den svenska bokutgivningen! Det finns 2 000 pajalabor och de har köpt över 1 000 ex av boken.

Någon i publiken undrar över kapitlet med rättjakten. Det måste väl vara starkt överdrivet? Det förnekar Mikael Niemi och påstår att verklighetens rättjakter kunde vara mycket blodigare och äckligare. (Som råträdd människa hoppade jag över det kapitlet. Klarar inte av att varken se bilder eller läsa om råttor. Men det lär handla om hur småpojkar i Pajala dödar råttor som de skär svansarna av.) Enligt Mikael behöver pojkar i glesbygden den sortens mandomsprov - att lära sig döda djur för att kunna skaffa mat till familjen.

Samma datum som älgjakten började kom *Populärmusik från Vittula* ut, närmare bestämt måndagen den 4 september, och med risk för att verka knapsu (karringaktig) lämnade Mikael sitt pass och satte på transistorradion, för att höra morgonens första Kulturnytt. Boken fick överväldigande recensioner! Efter detta har inget varit sig likt för författaren Mikael Niemi. Han blev förra årets Augustpristagare. Lovord och erbjudanden har regnat över honom. -Häriifrån bär det bara utför, avslutar Mikael, som ändå ser nöjd och glad ut.

I sommar ger radion oss chansen att höra dessa båda gudabenådade författarröster. Elsie Johansson är sommarpratare den 21/7 och Mikael Niemi den 28/7. Missa dem inte!

Karin Westerlund
(som är bibliotekskonsulent på Länsbiblioteket Västernorrland)